

КОНЦЕПЦІЯ ДЕКЛАРАЦІЇ ПРО СУВЕРЕНІТЕТ НАРОДУ УКРАЇНИ

Ми, Народ України,
виступаючи як єдине джерело влади та найвищий носій суверенних прав,
спираючись на Декларацію про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року та здійснюючи її історичну мету щодо утвердження суверенітету і самоврядування народу України,
усвідомлюючи свою відповідальність за долю України, збереження її генофонду, культурної спадщини, природного середовища та майбутніх поколінь,
виходячи з потреби побудови правової держави як інструменту реалізації волі Народу,
шануючи національні права всіх народів, корінних народів і національних спільнот, що проживають на території України,
прагнучи забезпечити кожній людині на території України гідні, безпечні та справедливі умови життя на основі свободи, відповідальності та дійсного, ефективного народовладдя,
прагнучи реалізувати суспільство прямої демократії нового типу,
шляхом прямого волевиявлення та в порядку здійснення установчої влади Народу України

ПРОГОЛОШУЄМО ТА ПОСТАНОВЛЯЄМО:

Стаття 1. Визначення основних понять

Для цілей цієї Декларації та побудови справедливого суспільного ладу, що назавжди виключає можливість узурпації суверенної влади апаратом, встановлюються такі визначення основних понять (додаткові визначення будуть перелічені у роз'яснювальних положеннях до цієї декларації):

1. **"Народ"** - об'єднана на певній території група вільних людей, що самовизначилися, зі стійкими соціальними зв'язками. При відповідному високому рівні самоорганізації може формувати глобальну стратегічну волю і після усвідомлення несення загальної відповідальності за права і свободу вибору, стає сувереном, першоджерелом влади, що має ряд суверенітетів.
2. **"Народ України"** - це суверенна політико-правова спільнота вільних, самоорганізованих людей, для яких Україна є своєю країною, одночасно стійко пов'язані з її землею, культурою, долею, безпекою та турботою про нинішні та майбутні покоління на її території; мають право брати участь у визначенні її конституційного ладу, несуть обов'язок зберігати її цілісність і допускаються до різних рівнів народного волевиявлення на основі підтверженої належності, відповідальності, зрілості, сумлінності та репутації; спільно становлять першоджерело влади і у сукупності є засновниками української держави та її інститутів.
3. **"Держава"** - створена суверенним Народом України, сервісна, управлінська та виконавча інфраструктура, що діє виключно для адміністрування, захисту, координації суспільних процесів і реалізації цілей, визначених Народом України, у тому числі є інструментом захисту та представлення його суверенітету на міжнародному рівні.
Будь-які повноваження держави у сферах зовнішньої політики, внутрішнього управління, економіки, фінансів, ресурсів, технологій, інформації, оборони, безпеки та інших суспільно значущих сферах є похідними від суверенної волі Народу України, мають службовий характер і можуть здійснюватися виключно в межах цілей, повноважень і способів, визначених Народом України безпосередньо або через належно уповноважені ним органи.
4. **"Суверенітет Народу України"** - це первинне, верховне, самостійне, повне, неподільне, невідчужуване і безперервне право та влада Народу України як суверенної політико-правової спільноти вільно визначати свій конституційний лад, цілі суспільного розвитку, форми самоорганізації, порядок створення, уповноваження, контролю і відкликання державних та інших суспільних інститутів на території Республіки; здійснювати верховну волю щодо її території, природних ресурсів, безпеки, економіки, фінансів, інформаційного, технологічного, культурного, оборонного та іншого суспільно значущого простору; забезпечувати права і свободи людей, цілісність країни, відповідальність перед нинішніми і майбутніми поколіннями, а також незалежно і рівноправно брати участь у зовнішніх відносинах без втрати власної первинності.

Стаття 2. Встановлення суверенітету Народу України

Проголосити повний, абсолютний, неподільний і невідчужуваний суверенітет Народу України, що здійснюється з дотриманням прав і свобод людини, принципу правової визначеності та заборони узурпації.

Віднині Народ України є сувереном та єдиним володарем верховної влади на своїй землі, а також володарем права останнього слова з усіх питань суспільного, державного та стратегічного значення.

Будь-які інституції, органи та форми державної влади є похідними від волі Народу України, здійснюються виключно в його інтересах і не можуть діяти всупереч його прямо вираженій волі.

Держава є інструментом реалізації права Народу України на гідне, безпечне і щасливе життя та не має власних інтересів, відмінних від інтересів Народу.

Стаття 3. Самовизначення, народовладдя та заборона узурпації

Українська Республіка розвивається в існуючих кордонах як форма політичної організації суверенного Народу України на основі здійснення ним свого невід'ємного права на самовизначення.

Народ України самостійно вирішує будь-які питання свого суспільного, політичного і державного життя як безпосередньо, так і через делегування повноважень обраним представникам, залишаючи за собою право їх безумовного відкликання у встановленому ним порядку (у будь-який момент, при невиконанні взятих на себе зобов'язань).

Повновладдя Народу України реалізується через референдуми, вибори, народні ініціативи, місцеві форми прямої демократії та інші механізми прямого волевиявлення.

Жодна політична партія, громадська організація, державний орган, посадова особа чи окрема особа не можуть виступати від імені всього Народу України, узурпувати його владу або підмінити його волю.

Будь-які насильницькі дії, спрямовані проти суверенітету Народу України, його права на самоврядування та визначення устрою власного життя, переслідуються за законом.

Стаття 4. Установча влада Народу та інститути народовладдя

Для практичного здійснення прямого народовладдя Народ України формує Установчу владу.

Від імені всього Народу України в межах установчого процесу можуть виступати виключно Установчі збори всенародного віче як форма прямого представлення установчої волі Народу (не менше 1,6 мільйона громадян, у відповідності до чинної Конституції).

Делегати Установчої влади обираються з-поміж громадян шляхом відкритих, прозорих і підконтрольних суспільству процедур, (тестування на гідність, добросесність та компетентність), без партійних, олігархічних чи корпоративних квот. Перевірка відповідності делегатів критеріям добросесності, компетентності, відсутності конфлікту інтересів та підзвітності, буде проходити відкритим, прозорим методом із правом на оскарження і заборонаю дискримінації.

Усі процедури формування Установчої влади здійснюються у суворій відповідності до Загальної декларації прав людини ООН та Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Будь-яка дискримінація за расовою, етнічною, мовною, релігійною, статевою чи іншою ознакою забороняється.

Установча влада зобов'язана негайно сформувати два ключові органи:

1. Орган міжнародного представництва Народу України — уповноважений виступати від імені Народу на міжнародній арені, укладати нові та проводити аудит існуючих міжнародних угод.
2. Орган приймання, інвентаризації й управління національним майном, фінансами, інфраструктурою і природними ресурсами — уповноважений провести повну інвентаризацію та прийняти за актами від інституцій держави усе майно, фінанси, інфраструктуру та природні ресурси на прямий баланс Народу України (до публічного реєстру національного багатства Народу України з управлінням через уповноважені ним інститути).

При цьому процес оцінки добросесності володіння, розпорядження та користування приватною, комунальною і державною власністю, а також законності договорів, документальних зобов'язань і цінних паперів з'ясовуватимуться відповідною народною комісією прозоро, відкрито та відповідно до цієї Декларації, Декларації про державний суверенітет України та Конституції України.

Стаття 5. Перехід суверенних прав до Народу України

Усі суверенні права, повноваження та прерогативи, що раніше здійснювалися від імені державних утворень або були зосереджені в державних інституціях, безповоротно переходять у пряму власність, розпорядження та управління Народу України.

До таких прав належать, зокрема: право на самовизначення і визначення конституційного ладу; верховенство на всій території України; виключне право на землю, надра, води, повітряний простір, континентальний шельф, виключну морську економічну зону та інші природні ресурси; право на створений на території України економічний, фінансовий і науково-технічний потенціал; право на безпечне довкілля; право на культурну, історичну і духовну спадщину; право визначати засади безпеки та міжнародних відносин.

Держава, її органи та посадові особи виступають лише найманими управителями і виконавцями волі Народу України та не можуть розпоряджатися суверенними правами Народу на власний розсуд.

Стаття 6. Громадянство, права, свободи та рівність

Належність до політичної спільноти Республіки визначається через інститут громадянства, а держава зобов'язана гарантувати кожному громадянину правовий зв'язок із цією спільнотою та захист його статусу.

Підстави набуття і втрати громадянства визначаються законом як актом, що виражає суверенну волю Народу України, а не довільний розсуд державного апарату.

Кожному громадянину гарантуються права і свободи як невід'ємний зміст його людської гідності та політичної належності до Народу України, що визнаються Конституцією Республіки і загально визнаними нормами міжнародного права.

Усі громадяни є рівними перед законом незалежно від походження, соціального чи майнового стану, расової чи національної належності, статі, освіти, мови, політичних поглядів, релігійних переконань, роду занять, місця проживання та інших обставин.

Регулювання імміграційних процесів здійснюється Республікою в інтересах Народу України, з урахуванням його права зберігати цілісність, безпеку та належний порядок власного суспільного життя.

Республіка зобов'язана дбати про охорону і захист прав, свобод та законних інтересів громадян України, які перебувають за межами її території.

Стаття 7. Територіальне верховенство та економічна самостійність

Територія України в існуючих кордонах є цілісним і недоторканим простором здійснення суверенітету Народу України та не може бути змінена, відчужена чи використана всупереч його волі.

Жодна зміна території України не допускається без прямої згоди Народу України, вираженої у встановленому ним порядку.

Народ України самостійно визначає адміністративно-територіальний устрій Республіки та засади організації самоврядування на відповідних територіях.

Народ України має виключне право на володіння, користування і розпорядження національним багатством України.

Земля, її надра, водні та інші природні ресурси, повітряний простір, ресурси континентального шельфу і виключної морської економічної зони, а також створений на території України економічний і науково-технічний потенціал є власністю Народу України, становлять матеріальну основу його суверенітету та мають використовуватися в інтересах теперішніх і майбутніх поколінь.

Частка України в загальносоюзному багатстві, зокрема в алмазному, валютному фондах і золотому запасі, належить народу України як створена його працею та зусиллями.

Підприємства, установи, організації та об'єкти інших держав, їхніх громадян і міжнародних організацій можуть розміщуватися на території України та використовувати її ресурси лише на умовах, визначених законами, що виражають суверенну волю Народу України.

Народ України через створені ним інститути самостійно формує банківську, фінансову, цінову, митну і податкову системи, затверджує бюджетний устрій та, за потреби, запроваджує власну грошову одиницю.

Національний банк України є вищою кредитною установою, що діє в інтересах Народу України та підзвітна представницькому органу, уповноваженому ним.

Підприємства, установи, організації та інші господарські одиниці, розташовані на території України, сплачують встановлені законом платежі за використання землі, природних і трудових ресурсів, здійснюють відрахування від валютних надходжень та сплачують податки до бюджетів відповідних рівнів.

Держава забезпечує захист усіх форм власності, якщо вони не суперечать суверенним правам Народу України на його національне багатство та основи господарського життя.

Стаття 8. Екологічна безпека, культурний розвиток і мовна політика

Народ України є самостійним у визначенні шляхів свого наукового, освітнього, культурного і духовного розвитку, а держава зобов'язана лише забезпечувати умови для його здійснення та гарантувати всім національним спільнотам, що проживають на території Республіки, право на вільний національно-культурний розвиток.

Народ України самостійно визначає засади охорони природи, використання природних ресурсів, наукового, освітнього, культурного і духовного розвитку, а держава зобов'язана забезпечувати здійснення цих засад в інтересах Народу та майбутніх поколінь.

Для захисту життя і здоров'я людей, а також збереження природного середовища в Україні підтримується та розвивається національна система радіаційного захисту населення, підзвітна суспільству та спрямована на охорону Народу України.

Охорона екологічної безпеки громадян, збереження природних умов життя, здоров'я, генофонду та довкілля є прямим обов'язком держави як інструменту народного суверенітету.

Держава зобов'язана забороняти будівництво і припиняти діяльність будь-яких об'єктів, якщо вони створюють загрозу екологічній безпеці України.

Народ України має право на повне відшкодування збитків, заподіяних екології України рішеннями, діями чи бездіяльністю зовнішніх органів влади, управління чи інших суб'єктів.

Держава зобов'язана забезпечувати відродження і розвиток українського народу, його історичної свідомості, традицій, культурної спадщини, національно-етнографічних особливостей, а також всебічний розвиток і повноцінне функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України як державної мови і мови суверенного народу.

Реалізуючи своє право на самовизначення, Народ України гарантує збереження і розвиток етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх національних меншин та корінних народів, що проживають на території України, відповідно до норм міжнародного права. Держава сприяє також вивченню мов міжнародного спілкування.

Народ України також має право у визначеному Конституцією України і законами порядку, що ґрунтується на його суверенній волі, ухвалити рішення про надання іншій мові статусу другої державної мови, а також визначати механізми застосування мов в Україні й надання їм статусу офіційних на окремих територіях, за умови що такі рішення відповідають цілісності країни та не заперечують визначальної ролі української мови як мови суверенного народу України.

Національні, культурні та історичні цінності, що знаходяться на території України, є невідчужуваним надбанням і власністю Народу України. Народ України має право на повернення належних йому національних, культурних та історичних цінностей, що перебувають за межами України, а держава зобов'язана діяти для їх повернення і захисту цього права.

Республіка зобов'язана дбати про задоволення національно-культурних, духовних і мовних потреб українців, які проживають за межами України, як невід'ємної частини українського народу.

Стаття 9. Державна влада і правовий порядок

На території Республіки забезпечується верховенство Конституції та законів лише як правових форм вираження суверенної волі Народу України.

Державна влада організовується за принципом її розподілу на законодавчу, виконавчу та судову з метою недопущення узурпації народного суверенітету.

Органи державної влади, місцевого самоврядування та їх посадові особи несуть відповідальність перед Народом України і зобов'язані діяти в межах прямо делегованих їм повноважень.

Найвищий нагляд за точним і однаковим виконанням законів здійснюється Генеральним прокурором Української Республіки, який уповноважується представницьким органом Народу, є відповідальним перед ним і підзвітним лише йому.

Стаття 10. Зовнішня і внутрішня безпека, військовий нейтралітет та неядерні принципи

Право на збройний захист належить Народові України як суверену, що має право обороняти своє життя, свободу, землю і майбутнє. Державний апарат виступає виключно інструментом реалізації цього права.

Збройні Сили України, Національна гвардія України, інші військові формування та органи безпеки, утворені відповідно до закону, підзвітні Народові України, є інструментами захисту суверенітету, правопорядку і конституційного ладу.

Порядок військової служби визначається з логіки обов'язку громадян у захисті своєї землі та забороняє державі або будь-яким її структурним елементам перетворювати цей захист на засіб чужої волі. Ніхто не має права розпоряджатися людьми як ресурсом.

Громадяни України не можуть бути використані у військових цілях за межами України без прямо вираженої згоди Народу України, джерелом легітимності війни і миру є Народ як суверен.

Безпековий курс України визначається з пріоритету збереження Народу. Українська Республіка підтверджує свій намір бути нейтральною державою, яка не бере участі у військових блоках, не втягується в чужі геополітичні конфлікти та не допускає перетворення землі і Народу України на інструмент чужого військового протистояння.

Народ України підтверджує намір дотримуватися трьох неядерних принципів: не приймати, не виробляти і не набувати ядерної зброї.

Стаття 11. Міжнародні відносини та правонаступництво зобов'язань

Народ України як суверен здійснює своє право на міжнародні відносини через створену ним державу, яка вступає у відносини з іншими державами, укладає договори, обмінюється дипломатичними, консульськими і торговельними представництвами та бере участь у міжнародних організаціях настільки, наскільки це необхідно для захисту і реалізації інтересів Народу України в політичній, економічній, екологічній, інформаційній, науковій, технічній, культурній і спортивній сферах.

Україна бере участь у міжнародному спілкуванні як рівноправна форма представництва суверенного Народу України, сприяє зміцненню загального миру і міжнародної безпеки, бере участь у загальноєвропейських процесах та європейських структурах на основі власної волі й інтересів свого Народу та будує відносини з іншими державами на засадах рівноправності, взаємоповаги, невтручання у внутрішні справи та визнання суверенного права кожного народу самостійно визначати свій устрій і шлях розвитку.

У зовнішніх і внутрішніх справах Україна визнає пріоритет загальнолюдських цінностей і загальновизнаних норм міжнародного права настільки, наскільки вони не заперечують суверенітет Народу України та його право самостійно визначати засади власного життя.

Народ України підтверджує прихильність принципу правонаступництва, визнає і гарантує виконання чинних міжнародних зобов'язань, фінансових угод та договорів України тією мірою, якою вони не суперечать прямо вираженій суверенній волі Народу України та підлягають публічному аудиту з боку його уповноважених інституцій.

Принципи цієї Декларації мають застосовуватися в усіх міждержавних та інших міжнародних домовленостях лише тією мірою, якою вони не обмежують і не підміняють суверенну волю Народу України.

Стаття 12. перехідний період

З моменту ухвалення цієї Декларації оголошується перехідний період, метою якого є безперервна, мирна та законна передача повноважень і майна від державного апарату до прямого управління Народу України.

Перехід здійснюється виключно мирним, ненасильницьким та правовим шляхом на основі принципів Статуту ООН. Будь-які спроби використання збройної сили для прискорення чи зриву цього процесу є незаконними.

На час перехідного періоду діючий державний апарат продовжує функціонувати лише в межах поточних операційних обов'язків для забезпечення життєдіяльності країни, економіки та безпеки громадян.

У перехідний період посадові та службові особи продовжують виконувати свої функції в межах чинного правового порядку, але їхні повноваження, підзвітність і відповідальність поетапно приводяться у відповідність до принципу верховенства Народу України.

Державним службовцям забороняється без погодження з Установчою владою приймати стратегічні рішення щодо відчуження майна, зміни кордонів або взяття нових боргових зобов'язань. Приховування, відчуження чи знищення майна, що належить Народові України, є злочином проти Народу України.

Стаття 13. Референдум, вирішення стратегічних і спірних питань

Народ України самостійно визначає майданчик, технологію та порядок проведення референдуму для затвердження цієї Декларації, керуючись принципами прямого, вільного, безпечного та контрольованого суспільством волевиявлення.

З метою недопущення політичних маніпуляцій, узурпації волі Народу та розколу суспільства, право вирішення будь-яких суспільно значущих, спірних або стратегічних питань — включаючи ухвалення нової Конституції, вступ до міжнародних військово-політичних чи економічних блоків, визначення мовної політики, державної символіки, зміну території, статусу природних ресурсів та інші питання засадничого значення — назавжди вилучається з компетенції політичних партій, державного апарату та їхніх представників і належить виключно Народові України. Єдиним легітимним механізмом прийняття рішень з таких питань є пряме волевиявлення Народу України на всеукраїнських референдумах.

Стаття 14. Юридична сила Декларації

Рішення, прийняте Народом України на референдумі, має найвищу юридичну силу, є остаточним і підлягає безумовному виконанню державою як сервісним інструментом.

Ця Декларація є актом установчої сили та прямої дії, фундаментальною основою для подальших конституційних, законодавчих і процедурних актів, які ухвалюються у встановленому правовому порядку, міжнародної позиції держави та всіх майбутніх правових і суспільних відносин в Україні.

Жоден закон, нормативний акт чи міжнародний договір не можуть суперечити положенням цієї Декларації. Будь-які дії, спрямовані на звуження суверенних прав Народу України, визначених цією Декларацією, вважаються посяганням на основи народного суверенітету і переслідуються за законом.

Ця Декларація набирає чинності з моменту її схвалення Народом України на Всеукраїнському референдумі.

Прийнята Установчими зборами всенародного віче

м. Київ

«__» _____ 2026 року

Схвалено волевиявленням Народу України на Всеукраїнському референдумі

м. Київ

«__» _____ 2026 року